

"Àlvar del Portillo ocupa un lloc entranyable en la meva vida"

L'arquebisbe de Tarragona, Mons. Jaume Pujol, va pronunciar una conferència a Tarragona sobre Àlvar del Portillo, amb qui convisqué diversos anys i de qui va destacar "l'heroisme i la gran naturalitat amb què vivia totes les virtuts".

13/05/2014

Estimats amics,

Amb motiu de la beatificació de don Álvaro del Portillo, el proper 27 de setembre, m'heu demanat que us parli d'aquest home sant, amb el qual vaig tenir el privilegi de conviure durant onze llargs anys, i amb el qual vaig tractar després fins a la seva mort durant 22 anys més.

Però abans d'entrar a parlar de la seva figura, voldria fer unes reflexions sobre el significat que tenen per a nosaltres aquells als que l'Església declara beats i sants.

En honrar un beat o un sant l'Església ens ho proposa com un personatge especialment proper. Santa Teresina de l'Infant Jesús deia:

«Jo conte, amb seguretat, que no he de romandre inactiva al cel. El meu desig és continuar treballant per l'Església i per les ànimes. Jo l'hi demano a nostre Senyor i estic certa que Ell em

escoltarà. [...] Penso en tot el bé que voldria fer després de la meva mort: fer batejar nens petits, ajudar els sacerdots, als missioners, a tota l'Església [...] Què desgraciada seria al cel, si no em fos possible donar petits gustos a la terra a aquells a qui estimo"[1].

Els beats i els sants són models i intercessors.

I. Records autobiogràfics

El que en breu serà proclamat beat Álvaro del Portillo, ocupa un lloc entranyable en la meva vida. El vaig conèixer al setembre de 1962 a Barcelona, encara que quan vaig conviure amb ell durant onze anys va ser a Roma, a partir de 13 d'octubre d'aquell mateix any: vaig arribar aquell dia a Roma amb els meus 18 anys per cursar estudis de filosofia i teologia i formar-me en l'esperit de l'Opus Dei al costat del seu fundador, sant Josepmaria

Escrivà de Balaguer. Després vaig estudiar també a Roma la carrera de pedagogia i durant uns anys vaig ser professor de diverses matèries pedagògiques.

Jo tenia 18 anys i D. Álvaro 48; el fundador en tenia 60. Quan D. Álvaro va morir el 1994, D. Álvaro tenia 80 anys: vaig conviure amb ell doncs 32 anys: 11 a Roma, 2 en vida del Fundador i 19 com prelat de l' Opus Dei, amb molts contactes.

Don Álvaro del Portillo era al arribar jo a Roma Secretari General de l'Opus Dei (avui correspon al càrrec de Vicari General). Sempre estava treballant al costat del fundador, encara que també li ocupaven importants assumptes i treballs en servei de la Santa Seu. Precisament dos dies abans d'arribar jo a Roma, l'11 d'octubre de 1962, començava el Concili Vaticà II, en el qual D. Álvaro va treballar intensament.

Per voluntat pròpia era l'ombra del Pare, contínuament atent, en vetlla activa, per aprendre i per servir. Però la seva humilitat, la seva senzillesa, la seva alegria i serenitat no aconseguien amagar la grandesa d'una ànima totalment lliurada a Crist.

He dit senzillesa i serenitat, perquè aquestes característiques -i virtuts- de la seva personalitat, atreien immediatament. Però després, un anava calant la profunda vàlua d'altres dons humans i sobrenaturals amb què Déu l'havia dotat, i l'heroisme i la gran naturalitat amb què vivia totes les virtuts.

II. A la vida de Don Álvaro es va plasmar meravellosament l'esperit que Déu va entregar al Fundador de l'Opus Dei

Per sobre de tots els successos que van influir en l'existència de don Álvaro, cal destacar la seva trobada

amb sant Josepmaria, que va canviar radicalment la seva vida.

La vida de don Álvaro no pot narrar ni explicar-se sense tenir en compte la seva vocació a l'Opus Dei, la seva unió i filiació a sant Josepmaria, que va ser qui li va guiar gairebé personalment cap a la santedat.

Avui, disposem ja de semblances i biografies que ens permeten acostar-nos al coneixement de la vida i esperit del proper beat. Vaig a aturar-me en unes paraules seves, pronunciades en una reunió de família en què se celebrava el seu aniversari . En aquella ocasió Álvaro es va aturar en el recompte del temps transcorregut:

«Al contemplar el calendario de mi vida -va dir-, pienso en las hojas pasadas. Son pasadas, pero no se han tirado a la papelera, porque permanecen ante los ojos de Dios. ¡Tantos beneficios del Señor! Ya antes

de nacer, me preparó una familia cristiana piadosa, que me proporcionó una buena formación. Luego, tantos sucesos que señalaron mi existencia. Por encima de todos, el encuentro con nuestro Padre, que cambió mi vida por completo, de forma rapidísima. Y los casi cuarenta años de contacto íntimo y constante con nuestro Fundador...».[2]

A quins altres successos es refereix?

Potser al naufragi d'una embarcació al Cantàbric en què van morir un grapat d'amics seus; ell es va quedar a terra per algun motiu que després no va aconseguir recordar, quan el seu propòsit era embarcar-se amb ells.

Potser es referia també a l'incendi del teatre Novetats de Madrid en una sessió a la qual tenia previst assistir i que va acabar en una luctuosa catàstrofe.

Podem recordar un altre ordre de coses: la crisi econòmica familiar; l'agressió d'un violent que el va colpejar fortament el cap amb una clau anglesa.

La seva estada a la presó de Sant Antón durant la Guerra Civil, amb la seva vida pendent d'un fil. A això es va referir en una ocasió: «Em van ficar a la presó només per ser de família catòlica. Llavors portava ulleres, i alguna vegada va acostar un dels guardes - li deien Petrof -, em posava una pistola al cap i deia: "Tu ets capellà, perquè portes ulleres". Podien haver-me matat».

Potser Álvaro pensés en aquell dia en les seves visites assistencials i catequètiques als suburbis pobres de Madrid, en la seva època d'estudiant, que, segons ell afirmava, li van preparar per dir que sí a la crida de Déu, quan es va fer sentir.

Doncs per sobre de tants esdeveniments importants, que ja de per si sobrepassen les experiències habituals d'un jove, don Álvaro destaca un: «Per sobre de tots, la trobada amb el nostre Pare, que va canviar la meva vida per complet, de manera rapidíssima. I els gairebé quaranta anys de contacte íntim i constant amb el nostre Fundador...».

Don Álvaro rebrà la vocació de Déu, però l'esperit de l'Obra el rebrà del fundador. Sant Josepmaria va treballar aquella ànima com l'orfebre talla una pedra preciosa i don Álvaro, enamorat de la Voluntat de Déu, manifestada en la seva vocació a l'Opus Dei, va correspondre a la gràcia per tal finor i generositat que va esdevenir el millor fill de sant Josepmaria.

«Álvaro es un modelo, y el hijo mío que más ha trabajado y más ha

sufrido por la Obra, Y el que mejor ha sabido coger mi espíritu».[3]

III. Algunes notes de la formació espiritual adquirida de sant Josepmaria

1. Sentit vocacional de l'existència i lluita positiva

Així, el proper beat, en un comentari a una de les Instruccions del fundador (documents sobre la naturalesa i la pastoral de l'Opus Dei) anotarà aquestes paraules:

«"L'esperit de l'Obra és sempre una afirmació: és alegre, sobrenatural, esportiu". Res més aliè a nosaltres que la negació, contrària a la sana psicologia. El Pare ens ha ensenyat sempre a fer les coses per Amor, per motius positius en pla d'afirmació».

2. La consciència viva de la filiació divina és el fonament de tot el seu esperit

El fonament del seu esperit era la consciència viva de la seva filiació divina, que el portava a confiar plenament en la Providència divina i en la seva misericòrdia.

En don Álvaro, aquesta confiança es va evidenciar en moltes ocasions. De manera patent, per exemple, en el seu primer viatge a Roma, l'any 43, en plena guerra mundial. L'enginyer Álvaro, portava a Roma la documentació necessària per tramitar un primer pas jurídic d'aprovació perquè l'Opus Dei pogués disposar de sacerdots propis incardinats a l'Obra: era un tema urgent i de peremptòria necessitat.

L'avió en què viatjava, sobre el mar de la Mediterrània, es va trobar ficat en un foc creuat entre vaixells de guerra i avions militars. Don Álvaro es va mantenir tranquil i serè.

Explicava que no es va immutar, ni tan sols se li va ocórrer fer un acte de

contrició. Raonava així: « Vaig a complir una missió que Déu vol i, per tant, no pot passar res». La resta dels passatgers no compartia aquesta seguretat, i van passar una por més que notable. Viatjaven els membres d'una companyia de comèdia italiana, que havia donat representacions a Espanya, i don Álvaro deia que cridaven: *mamma mia, c'è molto pericolo !, Affoghiamo tutti !* (Mare meva, estem en perill, ens ofegarem tots!).

Més dura resultaria seva segona estada a la ciutat romana.

A la insistència de don Álvaro en aquesta necessitat d'obrir un camí jurídic apropiat per l'Opus Dei, un alt càrrec de la cúria romana li va respondre:

«Vostès han arribat amb un segle d'anticipació».

I van donar carpetada a l'assumpte.
Als ulls d'aquell eclesiàstic l'Obra
hauria d'haver nascut l'any 2046.

La fe de don Álvaro es creix davant
les dificultats. Ni per un moment
dubta de la seva vocació ni del
carisma de sant Josepmaria.
Simplement escriu al Pare una doble
carta, enviant un per correu normal i
l'altra per valisa diplomàtica: «Jo ja
no puc fer més ara li toca a vostè».

Sant Josepmaria, afectat d'una
diabetis extrema que podia provocar
un greu risc per a la seva vida, part
de Barcelona posant la seva vida i la
dels seus fills als peus de la Mare de
Déu de la Mercè (patrona de
Barcelona). Arriba per vaixell a
Gènova el 22 de juny, i allà estreta
amb una forta abraçada al seu fill
Álvaro, i li diu:

*“¡Aquí me tienes ladrón...! ¿Ya te has
salido con la tuya!»*

La fe de tots dos va aconseguir l'impossible. Al febrer de 1947, el Papa Pius XII signava el Decretum Laudis. El camí quedava expedit per l'Obra.

3. L'amor i el respecte a la llibertat pròpia i aliena

Una altra característica de l'esperit de l'Opus Dei que va fer impacte en l'ànima de don Álvaro, és l'amor i el respecte per la llibertat, tant la pròpia com l'aliena.

No és estrany, doncs, que quan va tenir lloc la sessió d'obertura de la causa de canonització de monsenyor Álvaro del Portillo, el 5 de març de 2004, el procés comptarà amb la petició favorable de 35 cardenals i 200 bisbes de 55 països. Tots ells testimoniaven un afecte entranyable i una autèntica admiració per aquest humil servidor de l'Església.

4. Grans ideals i detalls aparentment menuts

Tornant a la formació espiritual que sant Josepmaria impartia als que s'acostaven a l'Obra, cal assenyalar que no es limitava a transmetre a grans trets l'esperit rebut de Déu; seves recomanacions, fruit de la pròpia vida interior i d'una gran prudència sobrenatural, arribaven fins a detalls aparentment menuts. Així ho recordava don Álvaro:

«Al hablarme de las jaculatorias, me explicó: Hay autores espirituales que recomiendan contar las que se dicen durante la jornada, y sugieren usar judías o garbanzos o algo por el estilo; meterlas en un bolsillo e ir las pasando al otro cada vez que se levanta el corazón a Dios, con una de esas oraciones. Así pueden saber cuántas han dicho exactamente, y ver si ese día han progresado o no. Y añadió: Yo no te lo recomiendo,

porque existe el peligro de vanidad o soberbia. Más vale que lleve la contabilidad tu Ángel Custodio». [4]

IV. Lleialtat a l'Església i al Papa

"Gràcies, Déu meu, per l'amor al Papa que has posat en el meu cor".

A l'Opus Dei l'amor i lleialtat a l'Església i al Romà Pontífex són una cosa essencial: Omnes cum Petro ad Iesum per Mariam ! L'amor de sant Josepmaria al Papa, fos qui fos, és ben conegut, i va saber transmetre amb profunditat teològica i tendresa filial a tots els seus fills, entre ells, Álvaro.

En les biografies que fins ara s'han escrit de don Álvaro, destaca fortament la fidelitat amb què va viure el seu servei a l'Església i al Papa regnant en cada moment. Em detindré només en la seva relació amb Joan Pau II, a qui don Álvaro va tractar amb especial intimitat i afecte

filials durant molts anys. Per això em referiré manera abreujada al text del Discurs de Mons Xavier Echevarría amb motiu de la celebració del Centenari del naixement de don Álvaro del Portillo.

Ja des dels primers mesos de l'elecció de Joan Pau II, el 1978, es va entaular una estreta i freqüent relació entre Joan Pau II i don Álvaro.

1. Ordenació de l'Arquebisbe de Cracòvia a Sant Pere
2. Visita a la Clínica després de l'atemptat
3. Processó del Corpus Cristi a Roma.
4. Confessions d'estudiants a Sant Pere
5. Els viatges pastorals de Joan Pau II: Mèxic, etc.
6. D'aquesta estreta i freqüent relació es conserven molts testimonis. Un

recent és el del Cardenal Carlo Cafarra, Arquebisbe de Bolonya: «Quan el beat Joan Pau II em va demanar fundar l'Institut d'Estudis sobre Matrimoni i Família, probablement veient el meu temor o torbació davant d'aquesta tasca, em va dir: -Vés a parlar amb Álvaro del Portillo; trobaràs en ell un suport, com en mi. Li vaig contestar: -Sant Pare, no el conec, no ho he vist mai. Va respondre: -Vés, digues-li que et mana el Papa. Aquestes paraules em van permetre intuir que havia estat enviat a una persona que vivia profundament arrelada en l'Església i en íntima sintonia amb el successor de Pere. Jo no coneixia a don Álvaro, però la indicació d'un Papa em va permetre tractar-lo».

7. També en projectes de més envergadura, don Álvaro es va mostrar molt sensible als desitjos del Papa, inserint-los en els plans pastorals de la Prelatura. Deixar Xina

per anar als països del Nord d'Europa.

8. Formació de sacerdots i seminaristes: Les Facultats d'estudis eclesiàstics de Pamplona; la Universitat de la Santa Creu a Roma. Els Seminaris Bidasoa a Pamplona i *Sedes Sapientiae* a Roma. El CARF. N'hi ha prou aquí unes poques xifres facilitades per la fundació CARF, l'únic objectiu és canalitzar els ajuts econòmics a aquests instruments. Segons dades difoses el 2011, des dels seus començaments en 1989, han cursat estudis eclesiàstics a la Universitat Pontifícia de la Santa Creu a Roma o a la Universitat de Navarra més de 11.000 alumnes, de 109 països -seminaristes, sacerdots, religiosos i religioses, professors de religió, catequistes, etc.-, dels quals han rebut beca uns 2.500, i més de 1.700 han arribat al sacerdocí. Només en els Seminaris Internacionals Bidasoa (de

Pamplona) i *Sedes Sapientiae* (de Roma), fins a aquesta data, 776 seminaristes havien rebut l'ordenació sacerdotal.

9. La visita de Joan Pau II a Vila Tevere el dia de la seva mort. A les poques hores de la mort de D. Álvaro, el Papa Joan Pau II va acudir a resar davant les despulles a la capella ardent installada a l'església prelatícia de Santa Maria de la Pau.

“Cuando le agradecí su estancia entre nosotros –relata Mons. Echevarría-, que tanto consuelo y alegría causó a todos, Juan Pablo II me respondió: "era cosa dovuta, era cosa dovuta" (era un deber)».

Poc temps després, va arribar a mans de Joan Pau II una targeta postal que don Álvaro li havia escrit uns dies abans des de Jerusalem. Dirigint-se al llavors secretari personal del Papa, Mons Stanislao Dziwisz, li pregava que presentés «*al Santo Padre*

nuestro deseo de ser fideles usque ad mortem, en el servicio a la Santa Iglesia y al Santo Padre».

V. La virtut més característica de Don Álvaro va ser la seva fidelitat

I quina va ser la virtut més característica de don Álvaro?: La fidelitat, “*Vir fidelis multum laudabitur*” (Prov 28, 20).

L'11 de març de 1973, aniversari de don Álvaro, sant Josepmaria es va referir a aquest fill seu durant una tertúlia, quan no estava present, de la manera:

«tiene la fidelidad que debéis tener vosotros a toda hora, y ha sabido sacrificar con una sonrisa todo lo suyo personal [...], Y si me preguntáis: ¿ha sido heroico alguna vez? os responderé: sí, muchas veces ha sido heroico, muchas: con un heroísmo que parece cosa ordinaria».

I en una altra ocasió, va dir: «*querría que le imitarais en muchas cosas, pero sobre todo en la lealtad.*» [5]

Realment, les paraules de l'Escriptura, “*Vir fidelis multum laudabitur*”, que un dia el fundador de l'Opus Dei va fer gravar a la llinda de la porta del despatx de don Álvaro han trobat un perfecte compliment: *Vir fidelis!*.

També el Papa Joan Pau II va voler ressaltar la fidelitat de don Álvaro, quan el dia de la seva mort es va desplaçar a l'església Prelatícia de l'Opus Dei per resar davant les despulles; va definir a don Álvaro com a «exemple de fortalesa, de confiança en la Providència divina i de fidelitat a la seu de Pere». I va afegir: que el Senyor «aculli en el goig etern a aquest servent bo i fidel».

Dos dies abans que el Senyor li cridés a la seva presència, acabada la Missa,

va fer la seva acció de gràcies en veu alta.

«Quid retribuam Domino pro ómnibus quod retribuit mihi? (Ps 116,12);

Señor: ¿con qué te podré pagar lo que Tú haces por mí? Con nada. Aunque luche por estar más entregado, aunque luche para que cada día sea más enteramente de Ti, no te lo podré pagar.

»Pero, Señor, Tú sabes que te amo, porque Tu omnia nosti, Tu scis quia amo te (Io 21,17), Tú lo sabes todo. Tú sabes que a pesar de mis miserias, yo te amo, te quiero ser fiel, y te pido perdón por las ofensas que cometo y por las faltas de entrega. Señor, ayúdame más, y ayuda a estos hijos míos que están aquí; son hijos tuyos predilectos. Ayúdales para que sean cada día más fieles. Que cada uno de nosotros sea cada día más fiel.» [6]

Don Álvaro, va ser sempre un
servent de Déu humil, fidel i
infatigable.

No obstant això, a pesar seu, sí que
va gaudir de molt prestigi personal al
llarg de la seva vida. El 14 de
desembre de 1965, el cardenal
Ciriaci, president de la comissió
conciliar sobre el clergat escrivia una
sentida carta a don Álvaro per agrair
els seus esforços en el si de la
comissió per a dur a bon port el
Presbyterorum Ordinis. Document,
escrivia, que *«passarà a la història
com una confirmació conciliar -amb
una quasi unanimitat de sufragis- del
celibat apostòlic i de l'alta missió del
sacerdoci. Sé bé quanta part ha tingut
ha tingut en tot això el seu treball
savi, tenaç i amable, que, respectant
sempre la llibertat d'opinió dels altres,
ha mantingut una línia de fidelitat als
grans principis orientadors de
l'espiritualitat sacerdotal. Quan
informe al Sant Pare no deixaré*

d'assenyalar tot això, desitjo que li arribi, amb un càlid aplaudiment, el meu agraïment més sincer» [7].

Tot semblava indicar que don Álvaro, com tantes personalitats destacades del Concili seria promogut cardenal. No consta com va aconseguir evitar d'acord amb el seu desig de sempre de servir i passar ocult. El seu desig de identificar-se amb l'esperit de l'Opus Dei es va expressar gràficament quan va ser designat com a primer successor de sant Josepmaria. Va afirmar que no havien triat a Álvaro del Portillo, sinó de nou al nostre Fundador, que continuava dirigint l'Obra des del Cel.

Don Álvaro va ser consagrat bisbe al gener de 1992; però anys abans, el 1983, a les poques setmanes de l'erecció de l'Opus Dei com a prelatura personal, s'havia corregut per la Cúria Romana la veu que la seva ordenació episcopal era

inajornable. Ell ho va evitar parlant directament amb el Papa Joan Pau II.

Passat el temps, don Álvaro va arribar a considerar que no seria ordenat bisbe, encara que fos congruent amb la seva condició de Prelat: «pensava que seria per a mi successor, com prelat de l'Opus Dei» (ibid., 31- XII - 90). El 29 novembre 1990 - vuit anys després de l'erecció de l'Opus Dei com a prelatura personal -, se li comunica el desig del Papa. Don Álvaro el rep no com un reconeixement a la seva persona, sinó com un bé per a la figura i l'eficàcia pastoral de la Prelatura (cf. Javier Medina, Álvaro del Portillo, pàg. 648).

A manera de resum, podem acabar amb paraules de Mons Xavier Echevarría:

«la figura de don Álvaro s'inscriu en aquesta llarga cadena d'homes lleials a Déu -des d'Abraham i Moisès fins

als sants del Nou Testament- que van buscar dedicar tota la seva existència a la realització del projecte rebut. Res va poder apartar gens del voler diví: les dificultats externes o internes, els sofriments, les persecucions..., perquè estaven fermament ancorats en la Voluntat amabilíssima del Senyor. I és que, com deia Benet XVI, "la fidelitat al llarg del temps és el nom de l'amor"».

Paraules que rematem amb aquestes de sant Josepmaria: «Lleialtat! ¡Fidelitat! ¡Hombria de bé! Pel gran i en el petit, en el poc i en el molt» [8]

Moltes gràcies.

Tarragona, 12 maig 2014

[1]Hans Urs von Balthasar, *Teresa de Lisieux*, p.70-71.

[2] Don Álvaro, Notas de una reunión familiar, 11-III-1991.

[3] Carta a don Florencio Sánchez-Bella (1-V-62) Cit. en Discurso inaugural del Centenario.

[4] Javier Medina Bayo, *Álvaro del Portillo*, p. 93

[5] Cfr. *Crónica*, I-2014, Editorial

[6] *Crónica*, marzo-abril 1994, p. 377-378

[7] Javier Medina, *Álvaro del Portillo*, pp.410-411

[8] Josemaría Escrivá, Notas de una meditación, febrero de 1972, *En diálogo con el Señor*, p. 154.

[Descarrega la conferència en català en format PDF](#)

[Descarrega la conferència en castellà en format PDF](#)

pdf | document generat
automàticament des de [https://
dev.opusdei.org/ca-ad/article/alvaro-del-
portillo-ocupa-un-lloc-entranyable-en-
la-meva-vida/](https://dev.opusdei.org/ca-ad/article/alvaro-del-portillo-ocupa-un-lloc-entranyable-en-la-meva-vida/) (08/08/2025)